

Korrekturafdrag ur Nya posten, tisdagen den 25 juli 1905

Vardagstryck

National Library
of Sweden

Unionsutskottets betänkande.

Unionsupplösning i fred medgifves på villkor.

Nya val eller folkomröstning i Norge fordras.

De norska gränsfästningarnas rivande fordras. — Regeringen behöfver ingen underhandlingsfullmakt.

Lappbetena och transitotrafiken skall ordnas etc.

Stockholm, 25 juli. Vid riksdagens sammanträde i dag kl. half 3 e. m. inlämnades till kamrarna unionsutskottets betänkande, som var af följande lydelse:

Särskilda utskottet yttrar till en början att i den kongl. propositionen lämnas en redogörelse för de under unionens tillvaro framkomna spörsmålerna angående dess konstitutionella innebörd.

Utskottet har emellertid ansett lämpligt att erinra icke blott om de unionella förhållanden utan också om unionens reella betydelse.

Utskottet påvisar i detta hänseende, hurusom de reella fördelar Norge förordat af unionen varit betydande. Vid en pröfning af de norska klagomålen visar det sig, att de i stort sedt icke vort något reellt åsidosättande af norska intressen. Detta gäller äfven tvistefrågorna rörande utrikesförvaltningen, hvilka frågor utskottet en efter en upptager till granskning.

Utskottet går därefter in på konsulatfrågan och kommer till den slutsatsen, att från Sverige icke förvägrats vare sig att medverka till reformer af konsulatväsendet eller att medgifva Norge att erhålla egna konsulter, men väl har man motsatt sig Norges fordran, att dessa konsulter äfven i frågor rörande rikenas förhållande till främmande makter skulle ställas utom hvarje effektiv kontroll af den minister, som eljes bär ansvaret för utrikes ärendens ledning.

Utskottet visar vidare hurusom utvecklingen i Norge alltmör gått ut på att förswaga eller upplösa rikenas enhet utåt. Från Sveriges sida hafva däremot upprepade försök gjorts att bewara och befästa unionen.

Utskottet erinrar om kronprinsens såsom unionsregent gjorda förhandlingsanbud af den 5 april 1905. Detta anbud tillbakavisades från Norge.

Churu anbudet upprepades af swenska riksdagen genom dess beslut den 3 maj 1905, walde Norge — utan att dessförinnan till Sverige framställa förslag om unionens upplösning eller ens uttala en önskan i sådant syfte — att gå revolutionens väg. I strid mot sin egen grundlag och med brytande af riksakten har norska stortinget genom beslut den 7 juni 1905 förklarar att konungen upphört att fungera som norsk konung och att, såsom följd häraf, unionen med Sverige är upplöst.

Häremot anser utskottet riksdagen böra inlägga sin bestämda protest. Genom stortingets beslut är

unionen icke upplöst, och den kan icke upplösas, med mindre än att Sveriges konung och riksdag därtill lämnat sitt medgifwande.

Utskottet anser, att ett ärende af så utomordentlig räckvidd som det föreliggande ett såkrare uttryck för det norska folkets vilja bör gifwas än som skett genom stortingets beslut den 7 juni. Härvid har förslagits antingen nya val till stortinget eller folkomröstning. Swilfendera af de ifrågasatta formerna för att bereda det norska folket tillfälle till uttalande i denna fråga, som bör wäljas, anser utskottet böra bero af Norges eget afgörande. Men tydligt synes det utskottet wara, att från swenskt sida icke någon åtgärd för unionens upplösning eller för att lämna erkännande åt den politiska ställning hwari Norge kommit bör wärdas, förrän det norska folket haft tillfälle att gifwa otwetydiga uttryck för sin uppfattning i saken, och förr än, däräst det därvid uttalat sig för unionens upplösande, framställning i sådant syfte skett från Norge.

Om sådan framställning kommer och om ur swenskt synpunkt tillfredsställande öfwerenskommelse visar sig kunna träffas i fråga om de villkor, som från Sveriges sida måste uppställas för erkännande af Norge såsom en från unionen med Sverige skild stat, anser utskottet, att Sverige bör vara beredt att för sin del medgifwa riksaktens upphäwande och unionens upplösning.

Vid eventuella förhandlingar härom bör med kraft fordras och fasthållas, hwad af hänsyn till Sveriges wälfärd och wärdighet kräfwes.

För båda folken måste det wara en angelägenhet af högsta wikt, att, därest unionen upplöses, fred dem emellan dock måtte råda för framtiden. Därför böra icke anordningar, som det ena landet kan uppfatta såsom ett hot från det andra landets sida, upprätthållas. Fastmer bör en öfwerenskommelse träffas, hwarigenom dylika anordningar förbyggas. Med afseende å dessa synpunkter, hvilka med samma styrka gälla för båda länderna, och med anledning däraf, att under senare åren norska besäfningar uppförts i närheten af riksgränsen, bör såsom villkor för Sveriges upphäwande af riksakten och erkännande af Norge såsom en från unionen med Sverige skild stat fordras, att på hwardera sidan af södra delen af gränsen mellan de båda rikena fastställs ett wikt område, inom hwilket på senare år uppförda besäfningar ej få bibehållas eller nya besäfningar uppföras.

Widare bör såsom villkor för erkännande af nybnämnda upplösning kräfwes, att den swenska lapparne nu tillkommande rätten att med sina renar årligen flytta öfwer gränsen till Norge wärder för framtiden otwetydigt fastställt.

Churu hänsyn till ömsesidiga fördelar lätt leda till öfwerenskommelse rörande frågor af gemensamt intresse, synas dock redan i sammanhang med den eventuella unionsupplösningen bestämmelser böra träffas till skydd mot invandrande eller ofskäligt betungande af transitofarten öfwer hwardera riket från och till det andra samt mot obehörigt intrång för ena rikets innewanare wid begagnande af wattendrag som delwis falla inom det andra rikets gränser.

Sådana spörsmål, som ej inne-

bära annat än nödwändig afseende af förhållanden hvilka måste upphöra eller förändras i och med en upplösning af unionen, lära däremot ej behöfwa i förwäg slutbehandlas.

Frågan, huruwida Sverige lämpligen må med Norge ingå följebondsafstal i en eller annan form, bör gifwetwis komma under öfwerwägande; dock synes det utskottet ej behöfligt att denna fråga från Sveriges sida upptages till behandling i samband med en eventuell unionsupplösning.

Naturligtwis måste wid en upplösning af unionen vårt lands förhållande till främmande makter i de afseenden detta reglerats genom traktater mellan de förnade rikena å ena och någon främmande makt å andra sidan, tagas under behörigt öfwerwägande. Utskottet will i fråga om denna punkt allenast framhålla nödwändigheten af, att Sveriges rättliga ställning i internationelt hänseende blir fullt klar, så att intet twifwel wid framtida tillämpning kan uppstå ware sig om Sveriges traktatsrättigheter eller om dess fullständiga frihet från ansvar för Norge gent emot andra stater.

Med afseende å ärendets synnerliga wikt kan utskottet icke tillstyrka, att, på sätt K. mjt föreslagit, medgifwande lämnas K. mjt att träffa willkorlig uppgörelse för ordnande af de förhållanden, i afseende å hvilka wid en upplösning af unionen sådant ordnande må finnas erforderligt, men däremot synes riksdagen böra förklara, att den ej har något att invända mot, att, därest i den af utskottet angifna ordning framställning om riksaktens upphäwande och unionens upplösning från Norge ingår, förhandlingar af här ofwan antydd art upptagas.

Beträffande förslaget att till K. mjts förfogande ställa ett belopp af 100 millioner kronor har utskottet welat erinra att, om än åtgärder böra wärdas, på det att ett dylikt belopp må kunna vara disponibelt, det dock icke synes wara af oundgängligt behof påkalladt, att medlen omedelbart ställas till K. mjts disposition, enär K. mjt nu redan äger förfoga öfwer afsevärda tillgångar att för sådant ändamål användas. Medlen synas böra anwisa att af K. mjt först efter riksdagens medgifwande till större eller mindre del lyftas. Däremot böra sådana anstalter wärdas, att dessa medel må kunna med säkerhet påräknas att ofördröjligen wara att tillgå för att enligt riksaktens bepröfwande kunna användas. Utskottet hemspälar med åberopande af hwad sålunda blifwit anfördt till siff:

A) Att riksdagen under uttalande, att K. mjts förevarande proposition icke kan, sådan den blifwit riksdagen förelagd, bifallas, må förklara, att riksdagen icke har något att invända mot att, därest ett efter nya val tillkommet storting gör framställning om riksaktens upphäwande och unionens upplösning eller ock sådan framställning från Norge ingår efter det norska folket genom folkomröstning uttalat sig för unionens upplösning, förhandlingar af här ofwan angifven art må upptagas;

B) Att riksdagen må bemyndiga riksgäldskontoret att genom begagnande af krediter eller upplåning bereda en tillgång af 100 millioner kronor att efter beslut af riksdagen vara tillgänglig för vidtagande af åtgärder, som kunna betingas af de förhållanden, hvilka förantledt innevarande urtima riksdags sammankallande, samt att

C) Motionerna i ärendet må anses besvarade genom hwad utskottet i förestående punkter föreslagit.

Utskottets ullåtande är enhälligt.

